

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра німецької та романської філології**

**ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ
ПРОЄКТІВ-ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ
ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти бакалавр

Виконала: студентка 4 курсу 09-1-491 групи
спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і
література німецька, англійська)

Дуженко Ксенія Сергіївна

Керівник: к.пед.н., доц. Гоштанар І.В.

Рецензент: к.пед.н., доц. Кострубіна О.В.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Креативність як основа розвитку особистого потенціалу	5
1.1. До питання визначення поняття «креативність».....	5
1.2. Розвиток творчості на уроках німецької мови.....	12
РОЗДІЛ 2. Організація проєктної діяльності на уроках німецької мови	21
2.1. Проєкт-презентація як метод організації навчального процесу.....	21
2.2. Проєкти-презентації Гете-Інституту.....	29
2.3. Вплив проєктів-презентацій на розкриття творчого потенціалу учнів...33	
2.4. Методичні рекомендації учням з розробки алгоритму роботи над проєктом і його презентацією.....	40
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку технологій робота вчителя вимагає пошуку таких методів і форм навчання, розвитку особистості і виховання, використання яких сприяло б активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, підвищувало б швидкість та якість засвоєння учнями нових знань, вмінь, навичок, розвивало б творчу активність, креативність, а також сприяло би покращенню соціалізації учнів, уможливило ефективну працю як індивідуально, так і в команді. Задля досягнення активізації навчально-виховної діяльності педагогами використовуються ігрові методики, різноманітні форми роботи в групах, парах, а також – проєктні методи. Останні здатні забезпечити як ефективну індивідуальну, так і командну роботу.

Проєкти розробляються не лише школами чи вчителями, але й такими глобальними організаціями, як Гете-Інститут, що займається розповсюдженням німецької мови за кордоном та сприяє міжкультурному співробітництву. Усі вищезгадані можливості організації навчально-виховного процесу можна вважати елементами інтерактивного навчання і виховання, оскільки мотивацією їхнього використання є модифікація навчально-виховного процесу та взаємодія між його учасниками.

Питання використання мультимедійних проєктів-презентацій на уроках з іноземної мови та креативності як основи розвитку особистого потенціалу висвітлено у роботах таких українських та зарубіжних науковців, як Я.З. Василькевич, О.В. Венцик, З.М. Калчевська, С. Еггерт, Т. Руг та ін.

Актуальність роботи обумовлена доцільністю всебічного аналізу основ використання мультимедійних проєктів-презентацій на уроках німецької мови як засобу розвитку критичного мислення та творчого потенціалу учнів. Успішна оцінка творчого потенціалу особистості, гнучкість мислення та нестандартний вибір вирішення проблем допомагають учням розвивати свої сильні сторони.

Дослідження цього аспекту дає вчителю можливість виявити проблемні аспекти навчального процесу та обрати індивідуальний підхід до проведення занять.

Метою даної роботи є проаналізувати особливості використання мультимедійних проєктів-презентацій на уроках німецької мови як засобу розвитку творчого потенціалу учнів.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1) проаналізувати стан досліджуваної проблеми у сучасній вітчизняній і зарубіжній науковій літературі;

2) визначити сутність поняття «креативність» та з'ясувати роль креативності у навчальному процесі;

3) охарактеризувати особливості використання проєктних презентацій.

У роботі використано наступні **методи**: *описовий* метод, що уможливив дескриптивний підхід до розгляду наукових розвідок дослідників з обраної проблематики; *критичний аналіз* наукових джерел, що дало змогу виокремити особливості впливу креативності на засвоєння учніми матеріалу освітнього процесу; метод *прагматичного аналізу*, використання якого призвело до виявлення наслідків й ефективності використання методу проєктів для організації уроків німецької мови. *Метод бесіди і спостереження* були спрямовані на отримання інформації щодо сутності й участі у проєктах, розробки потрібного «продукту» і презентації ідей від учнів Херсонського академічного ліцею ім. О.В. Мішукова при ХДУ ХМР.

Практична цінність дослідження полягає у сприянні всебічному розумінню розвитку явища креативності та розкритті окремих аспектів використання проєктних презентацій на уроках німецької мови.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (66 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 57 сторінок друкованого тексту, з них 48 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО ПОТЕНЦІАЛУ

1.1. До питання визначення поняття «креативність»

Творчість є частиною навчального процесу, оскільки може проявитися у будь-якій діяльності учня під час здобування освіти. Щоб з'ясувати, як креативність впливає на освітній процес, доцільно розглянути залежність творчості від інтелекту, явище креативності, визначити його дефініцію та вплив на освітній процес. С. Креенбюль підтверджує існування зв'язку інтелектуального розвитку та креативності шляхом опитувань і соціальних експериментів, хоча у своїй публікації позначає, що на момент її написання цьому явищу не приділялося достатньо уваги, тому що була поширена думка про відсутність впливу креативності на освіченість людини [61].

У сучасній методичній літературі існують дві протилежні позиції, щодо зв'язку інтелекту і креативності. З одного боку, креативність певний час вважалась підтвердженням високого рівня інтелекту, з іншого – була висловлена думка, що рівень інтелекту співвідноситься з креативністю тільки певною мірою. Отож, креативність розглядається багатьма дослідниками як «одна з несвідомих функцій інтелекту цілісної особистості», що залежить від низки індивідуальних психологічних характеристик особистості (Дж. Гілфорд, Т. Руг, С. Еггерт, Б. Шонбергер, Л.Л. Терстоун та ін.)

Так, С.О. Козлочков будує свої гіпотези та припущення на дослідженнях професора Єльського університету Є.Л. Григоренко і російського психолога В.М. Дружиніна. Він доходить висновку, що креативність й інтелект є незалежними один від одного феноменами [54, с.55]. Операційно він вважає їх протилежними. Основою для власного розуміння креативності (від англ. «creativity» – креативність, творчі здібності) вчений обирає розробки

американського психолога, засновника гуманістичної психології А. Маслоу, який вважав, що існує «первинна» і «вторинна» стадії творчості. Для первинної креативності характерними проявами є імпровізація, імпульси натхнення. Вторинна креативність має продуманий результат у вигляді певної ідеї. Наявність у людській свідомості креативних ідей, на думку С.О. Козлочкина, не є запорукою успіху їхнього втілення у життя [27, с. 56].

Аналізуючи вищенаведену інформацію, можна стверджувати, що творчі процеси не тільки знаходять своє втілення у сфері мистецтва, але й є продуктом інтелектуальної діяльності людини, що пов'язує їх з науками.

Як стверджує Г. Ріпке, явище креативності проявляється завжди в соціальному контексті. Продуктивність креативного процесу є результатом дій «живих людей», як висловлюється автор. Однак, він наголошує на складності визначення ролі, яку відіграє оточення для розвитку креативності, оскільки дане психологічне явище вважається складовою індивідуальності людини [62].

Тому можна зробити висновок про те, що креативне мислення є вродженим явищем і його не можна набути у процесі життя.

Креативність є неоднозначним явищем для аналізу і вивчення, оскільки тісно пов'язана з психологічною наукою. Як відомо, мозок людини і всі виконувані ним операції до кінця не вивчені, що й обумовлює особливий інтерес вчених до такого роду теми. Оскільки розумові процеси невід'ємно впливають на ступінь освіченості людини, її сприйнятливості до засвоєння інформації і розумові здібності загалом, то дана тема представляє актуальний об'єкт вивчення і для таких наук, як педагогіка, дидактика і методика. Шляхом розуміння когнитивних процесів учитель підвищує можливість ефективної подачі інформації на уроці.

У свою чергу О.Г. Захарова наводить приклади, що підтверджують висвітлені попередньо твердження, щодо неоднозначності думки вітчизняних і зарубіжних вчених стосовно означення «креативності» і її проявів: одні

вважають, що креативність – це «характеристика пізнавальної сфери», інші – наголошують, що вона формується, насамперед, в особистісній сфері індивіда [24].

Крім того існує думка, що даний феномен є синтезом обох зазначених сфер. Дж. Гілфорд вважається одним з перших дослідників цього поняття. Відомо, що він проводив наукові експерименти щодо дослідженню креативності з позиції мислення. На думку американського вченого, щоб мислити креативно, треба відмовитися від шаблонних способів формування думки. У структурі креативності, за ствердженням Дж. Гілфорда, важливе місце займає дивергентне мислення, яке є засобом для самовираження і уможливорює генерацію оригінальних ідей [17].

В.М. Дружинін у своїй публікації висловлює думку, що таким чином, Дж. Гілфорд ототожнив здатність до конвергентного мислення з, так званим, «тестовим інтелектом», тобто таким його проявом, що вимірюється шляхом аналізу відповідей IQ тестування [54].

Й.К. Кауфман та Й. Баер також звертаються до аналізу досліджень Дж. Гілфорда й акцептують визначення дивергентного мислення як такого його типу, що «відбувається у різних напрямках» [60]. Такий його прояв уможливорює варіативність шляхів вирішення поставлених завдань та проблем, вірогідно, призводить до виникнення у свідомості людини несподіваних ідей, образів, асоціацій.

Актуальними для нашої роботи вважаємо видлені Дж. Гілфордом і Е. П. Торренсом інтелектуальні здібності, що є одночасно характеристиками креативності, а саме:

- швидкість думки, що обумовлює кількість ідей, що виникають в одиницю часу;
- оригінальність, здатність генерувати власні ідеї, що є здобутком діяльності мислення індивіда;

- допитливість, що проявляється у прагненні здобути інформацію про навколишній світ;
- здатність вирішувати проблеми, тобто здатність до аналізу і синтезу;
- точність виконання завдань, що призводить до отримання бажаного результату освітньої діяльності.

Багато вітчизняних і зарубіжних дослідників області психології та педагогіки приділяють увагу розробці концепції розуміння творчого мислення людини. Велика увага приділяється розкриттю сутності творчого мислення, виявлення механізмів креативної діяльності і природи творчого мислення.

В ході дискурсу про сутність креативності Г.Й. Брачик, Хр. Керст, Р. Сельц з'ясували, що дане явище, як і його дефініція, безпосередньо залежать від соціальних процесів і часто вживається як синонім слова «інновація». Під креативністю розуміється вміння «мислити продуктивно» і «втілювати в життя власні ідеї» [57, с.29].

Варто також звернути увагу на роль, яку це явище відіграє в процесі вивчення мови та як це впливає на процес навчання загалом. Першим кроком у досягненні цієї мети є визначення поняття «креативність». Дослідники сфери психології та дидактики не погоджуються щодо єдиного тлумачення цього явища.

Розглянемо поняття «креативність» в процесі його формування. Творчий потенціал учнів став особливо цікавити вчених у ХХ ст., що доводить кількість праць і публікацій на подану тему. А. Вілсон виділив три «хвилі» розвитку цього явища в освітньому процесі: перша «хвиля» 1960 року, яка ґрунтувалася на тому, щоб поставити дитину в центр концепцій філософії та практики; друга «хвиля» близько 1990 року, коли концепція «креативного мислення» набула популярності, третя «хвиля-цунамі», що почалася з 21 століття і затвердила креативність як основу для процесу навчання та життя загалом [66, с. 7–14].

Одним з перших дослідників, який звернувся до цього явища у своїй роботі, була С. Еггерт. Вона, як й інші вчені, що буде викладено у подальшому тексті роботи, розглядає поняття творчості з позиції психології. Однак слід зазначити, що і окремо у психологічній науці все ще немає точного визначення поданого явища. У своїй публікації С. Еггерт перераховує найважливіші загальноприйняті характеристики «креативної особистості», а саме: допитливість, винахідливість, «гнучке» мислення, багату на ідеї фантазію, оригінальність, енергійність, нетрадиційність рішень, здатність і прагнення до відстоювання власної думки, не бажаючи будь-яким чином обмежуватися [49, с. 23].

У свою чергу Б. Шонбергер, діячка сфери психологічної науки, дає наступне визначення поняттю: «З одного боку, креативність описується як рідкісний дар, який має виключна меншість. З іншого боку – креативність можлива у всіх сферах людського життя» [52, с. 31].

Натомість А.Г. Орлова розуміє креативність як «творчу здатність, яка може проявлятися у мисленні, почутті, спілкуванні, певних видах діяльності, які характеризують особистість у цілому та/або її окремі сторони, продукти діяльності, процес їхнього створення» [35, с.84]. Слід зазначити, що таке тлумачення терміну також носить психологічний характер і не розкриває його сутність із методичної точки зору. Тому можна висунути гіпотезу щодо нерозривності креативності та психології людини. Це твердження може бути зміцнене висловлюваннями на тему зарубіжної діячки П. Драпо, що визначає термін «креативність» спираючись на думку В. Робінсона наступним чином: «Креативність – це процес появи думок, в якому ідеї, що виникають, є оригінальними та мають цінність». На прикладі результатів досліджень цього явища Г. Гарднером та Т.М. Амабіле авторка підкреслює, що вчені не досягли консенсусу в однозначному визначенні вищезгаданого поняття [59, с. 3], що ще раз доводить складність аналізу феномену.

Вітчизняна дослідниця О.В. Венцик трактує креативність як здатність генерувати незвичайні ідеї, не керуючись канонічними схемами мислення, що також передбачає високу швидкість розв'язання проблемних ситуацій [18]. Основними параметрами креативності, як і попередньо зазначено при аналізі публікації С. Еггерт, є оригінальність, гнучкість, продуктивність тощо. Вона також відзначає позитивний вплив креативності на моральні якості особистості, що є важливим аспектом для урахування для складання методичних рекомендацій з теми, оскільки однією з цілей освітнього процесу є «виховати» [49, с. 187–188].

У своїй праці Л.Є. Фіоніна й О.М. Фіонін спершу роблять акцент на лінгвістичному визначенні поняття: у перекладі з англійської «креативність» (create) означає – творити, створювати, що ще раз підтверджує генеративний характер поняття. Дослідники наголошують на тому, що творчість проявляється у нестандартних ситуаціях, спрямована на визначення шляху вирішення проблемної задачі й має результатом «нову» ідею. Вони так само, як і багато інших дослідників, беруть за основу власних гіпотез і припущень переваги праці Е.П. Торренса, Дж. Гілфорд, Г. Айзенка, Я. Понамарєва. Креативність розглядається ними як різновид мислення самобутнього характеру, який розвивається в різних напрямках, допускає широке розмаїття варіантів припущень розвитку подій, що, так чи інакше, характеризує сферу інтелектуальної діяльності людини, є її самостійним якістю і є передумовою нетрадиційного і неординарного прийняття рішень для досягнення найбільш ефективного результату. Незважаючи на відмінності в поглядах авторів, креативність пов'язується зі створенням чогось нового для особистості або суспільства [46, с. 50–51].

Поряд з поняттям «креативність» часто вживаються слова «динамічність», «оригінальність», «ефективність». Це поняття пов'язують з розвитком чуйності людської натури, емпатією, більшою ймовірністю вибору рішення, що принесе

бажаний результат ситуації Завдяки суттєвій видимій подібності між усіма визначеннями можна сформулювати наступне: креативність – це аспект психологічної діяльності людини, який вважається особливою здатністю та способом мислення та дає можливість творчо працювати і знаходити несподівані рішення проблем, що ведуть до позитивного результату.

Н.А. Авдєєнко та її колеги зазначають у моніторингу освітньої діяльності, що у 2021 році в дослідженнях PISA вперше в якості одного з провідних компонентів вводиться оцінка креативного мислення. Дане рішення мотивується визнанням креативності в якості основи для відкриттів у всіх сферах людської діяльності як повсякденного, так і наукового життя [53]. Таким чином, помітним стає не тільки інтерес науковців до даної теми, але й визнання важливості креативності та її впливу на засвоєння учнями матеріалу уроків. Також це є суттєвим для подальшого формування як навчальних планів загалом, так і для складання конспектів уроків й обирання методів для організації діяльності в освітніх закладах зокрема.

З вищенаведених суджень робимо наступні висновки: рівень розвитку творчих здібностей людини залежить від її готовності генерувати нові ідеї, а ситуації, які сприяють прояву креативності, протилежні ситуаціям, в яких проявляється інтелект. Шаблонність і чіткий алгоритм виконання завдань, які вимагають застосування інтелектуальних здібностей, є прямим бар'єром для розвитку креативності. Іншими словами, креативність й інтелект є здібностями, кожна з яких визначає процес вирішення якоїсь задачі. Однак варто наголосити на тому, що, не дивлячись на єдину мету, а саме – рішення поставленого завдання, шлях і роль цих феноменів діаметрально протилежні.

1.2. Розвиток творчості на уроках німецької мови

Другим кроком у визначенні впливу креативності на освітній процес і їхнього взаємозв'язку є визначення шляхів розвитку креативності під час уроків.

Продуктивність передачі знань вважається сьогодні основною метою сучасної освіти. Йдеться про засвоєння й оволодіння учнями запланованими вчителем і освітньою програмою умениями і навичками, формування і розвиток здібностей учня самостійно окреслювати навчальну проблему, формулювати покроковий план її вирішення, здатність контролювати процес і оцінювати отриманий результат.

Особливо важливим умінням називається вміння «вчитися», тобто самостійно знаходити джерела інформації, що актуально не тільки для дітей шкільного віку, але й дорослих протягом життя. Розвиток особистості школяра має таке ж значення, як і передача йому теоретичних знань з теми. Необхідною умовою для розвитку творчого мислення і пізнавальної діяльності школярів є врахування природної тяги дитини до пізнання, дитяча допитливість, інтерес до тої або тої сфери життя.

Отже, в основу проєктного навчання покладена система розвитку пізнавальних навичок школяра. Особлива увага приділяється навичкам використання технічних засобів і прояву критичного мислення. У загальному розумінні проєктне навчання трактується як «сукупність операцій і прийомів оволодіння заздалегідь виділеної частиною теоретичного або практичного знання того чи іншого роду діяльності» [36, с. 72].

Проаналізувавши все вищевикладене, спробуємо розглянути метод проєкту як окремий елемент діяльності на уроці. Він може служити способом організації процесу засвоєння навчального матеріалу. Оскільки даний метод базується на засадах особливої уваги до розробки покрокового алгоритму дій, який веде до осмислених раніше, вивіряних і деталізованих результатів,

реалізація яких відбувається в матеріальному світі, то можна зробити наступний висновок: саме описана діяльність є позитивним аспектом впровадження і регулярного використання цієї методики в навчальних закладах. Школяр може не тільки осмислити результат власної діяльності, а й наочно показати його, шляхом створення презентації, а також – застосувати на практиці. Учні вчаться самостійно міркувати, що позитивно впливає на розвиток навичок критичного мислення. Уміння самостійно приймати рішення є корисним під позашкільному житті. Використовуючи знання з різних сфер діяльності, вміння бачити і аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, учень з більшою ймовірністю буде бачити ефективні результати власної діяльності в реальному житті.

Р.І. Сабірова також погоджується з тим, що проєктний метод є одним із способів активізації учнів у процесі навчання іноземних мов. Комплекс пошукових, дослідницьких, графічних і інших видів робіт, з метою практичного або теоретичного вирішення якої-небудь проблеми, може набувати вигляд різноманітних форм діяльності, а саме: створення мультимедійних презентацій, інсценування фрагментів творів або власних сценаріїв, створення музичних програм, участь у виставах, узагальнення здобутків науковців, написання оригінальних есе тощо [41].

Особливу увагу у контексті даної праці було звернено саме на створення мультимедійних презентацій. Оскільки такий вид діяльності неподільно пов'язан із розвитком технологій, слід розглянути даний аспект реалізації методу проєктів у контексті інформатизації суспільства. Дослідження показує, що збирання, накопичення, продукування, обробка, зберігання, передача і використання інформації доцільно трактувати як можливі етапи плану покрокової обробки проєктної діяльності.

О.Ф. Бриксіна бачить дидактичний ефект використання інфографіки в забезпеченні комунікативної та пізнавальної діяльності членів соціуму, а також відзначає що вона носить знаково-символічний характер. При цьому візуальні

образи, на її думку, мають більш сильний вплив, ніж словесні, оскільки залишаються в свідомості довше вербальних конструкцій. Цим пояснюється доцільність трансформації інформації з вербальної форми в символи, таблиці, картинки, фотографії, малюнки та інші прояви графічних одиниць. При цьому розвиток креативного мислення, як і будь-які розумові операції, а саме: порівняння, аналіз, узагальнення, систематизація, класифікація і т.д., ґрунтуються на простих операціях візуального сприйняття інформації [15].

Вітчизняна дослідниця І.М. Дичківська стверджує, що креативність розвивається в процесі засвоєння «того, що вже було накопичено». Вона наголошує на важливості акцентування уваги не тільки на креативних здібностях і шляхах вирішення проблемних питань учня, але й вчителя [23, с. 143].

У свою чергу Я.З. Василькевич висуває думку щодо важливості правильного розуміння творчості в педагогічному процесі. Згадується важливість «правильного» шляху мотивації і орієнтування дітей на власне «зміст рішення творчих завдань», а не «банальний пошук відповіді на поставлене запитання» [17]. Розробкою цього питання у подібному руслі займається також Н.О. Арістова. Заохочення дітей оцінками заради самого факту їхнього отримання не вважається ефективним методом підвищення мотивації. Було висунуто думку, що справжня творчість як процес має перевагу перед простою продуктивністю. Процес прояву творчого потенціалу розглядається як спонтанний, що проявляється як в неможливості прогнозувати момент осяяння і творчого вирішення проблемної ситуації, так і в невизначеності самої сутності креативності. Також стверджується, що креативність проявляється у всіх можливих видах діяльності, яку здатна здійснювати людина. Креативність розглядається як уміння знаходження індивідом іншого, оригінального способу виконання завдання, не тільки більш ефективного, але і кардинально іншого, що сприяє перетворенню результату

продуктивних дій [7]. Тут потрібно зазначити, що діти часто надзвичайно допитливі, що підвищує шанси високої мотивації їх до дій, за умови зацікавленості тією або тією темою. Можна припустити, що діти будуть особливо продуктивні, будуть часто висловлювати заангажованість у справі, озвучувати багато різних міркувань з приводу конкретної ситуації, якщо підібрати правильний «подразник» мотивації, незалежно від того, чи буде вона зовнішня (домовленості з учителем, схвалення дій), або внутрішня (душевні спонукання до роботи, потяг до певних емоцій).

Перейдемо до визначення шляхів впливу на розвиток креативності учнів. Н.І. Артемова дотримується думки, що метод проєктів є універсальним для досягнення цілей сучасної освіти, а саме реалізації наскрізних ліній виховання, розвитку й освіти [8]. Дослідниця зазначає, що цей метод часто використовується не тільки на уроках іноземних мов, але й в контексті організації навчального процесу інших шкільних дисциплін.

Проєктна робота також є однією з форм творчої діяльності. Цей метод спрямовано на розвиток фантазії, активізацію пізнавальної діяльності, залучення школярів до дослідницької діяльності. Метод проєктів є особистісно-орієнтованим, оскільки значущу роль в його реалізації грає висловлювання учнями власної думки й ідей. Оскільки проєктна діяльність знаходить свій прояв у різноманітних видах дій учнів (запис відео, написання сценарію, вироби власноруч, складання пісень тощо), вона може вважатися доцільною для використання в роботі з усіма психотипами учнів (аудіалами, візуалами, кінестетиками). Проєктна робота також є комунікативним видом діяльності, оскільки окрім оформлення проєктної ідеї, її втілення в життя, складовою діяльності є презентація її результатів. Проєктна робота готує учнів до спілкування із носіями мови у живих умовах.

Проте слід зазначити, що учні часто бояться висловлювати власну думку на заняттях або перед будь-якою іншою аудиторією. Проєктний метод має в

собі елементи інтерактивної діяльності, тому може сприяти зміцненню впевненості учнів у собі. О.І. Пошетун у своїй праці також звертає увагу на даний аспект навчальної діяльності і відзначає позитивний ефект інтерактивної форми навчання на розвиток комунікативних і соціальних навичок [39]. Саме тому даний метод можна вважати доречним для побудови на ньому стратегій розкриття творчого й особистісного потенціалу учнів.

Тематика повинна бути спрямована на мотивацію і активне залучення учнів до навчального процесу. «Активною участю» у даному контексті вважається діяльність, під час якої учні долучаються до обговорення конкретних проблем, після чого вони визначають можливості рішення питань, міркують над рекомендаціями в рамках своєї активної групової або автономної діяльності. Водночас успішне використання тематичних досліджень передбачає врахування учителем рівня мовних знань учнів.

Г.М. Вершиніна у своїй праці розкриває сутність методу проєктів. Як ціль трактується «створення таких умов, які дозволяють дітям самостійно або спільно з дорослими відкривати новий практичний досвід, добувати його експериментальним, пошуковим шляхом, аналізувати його і перетворювати». У дослідженнях дидактична мета, як стверджує Г.М. Вершиніна, досягається шляхом заохочення дітей до такої самостійної або колективної роботи, що передбачає створення певного кінцевого «продукту». З одного боку, метод проєктів передбачає мотивацію дитини до самостійних дій. З іншого – передбачає надання вчителем «підказок», щодо «правильного» шляху реалізації власних ідей. Проєктна діяльність уможливорює сприйняти дитини себе у ролі суб'єкта діяльності, заохочує до прояву ініціативності, а також вчить відповідальності за власні дії, оскільки можна побачити кінцевий результат у його матеріальному прояві [19, с.30–33].

Натомість В. Янушевський зазначає, що в системі освіти починають домінувати методи навчання, які забезпечують перш за все розвиток творчих

здібностей учнів. Добірка матеріалу з орієнтуванням на його використання у життєвих ситуаціях відіграє важливу роль [55].

Є.В. Архаменко, базуючи свої твердження на матеріалах робіт інших вчених, надає наступне визначення проєктної методики: «Проєктна методика – це одна з технологій навчання, заснована на моделюванні соціальної взаємодії в малій групі в ході навчального процесу» [9, с. 274]. Ця дефініція підкреслює груповий характер проєктної діяльності, що є так само можливим за умови використання даного методу у практиці, як і автономна діяльність школярів.

Даний метод також підтверджує зв'язок між творчістю людини та її інтелектуальним розвитком, що становить цінність для методики як науки.

Як стверджує Т. Руг, креативність позитивно впливає на учнів, які вивчають іноземну мову. Він не тільки помічає вплив креативності на навчання, але і зворотній зв'язок: вивчення іноземної мови допомагає розвивати творче мислення. Він стверджує, що люди, які розмовляють більш ніж однією мовою, мають ширший світогляд і швидше знаходять незвичайні варіанти вирішення проблем. Вивчення іноземної мови запускає творчі процеси в мозку людини, коли змінюється сприйняття мовної системи. Автор пояснює це «розбиттям» та новою «побудовою» мовної системи, що певним чином призводить до припущень, гіпотез та інших думок, що виникають у свідомості людини не лише про структуру мови, а й про функції мови в цілому [51 с. 15-16].

Творчість та вивчення мов також пов'язані тим, що обидва процеси передбачають гнучкість мислення, аналіз інформації, використання уяви та образності, а також – несхематичне мислення. Т. Руг визначає наступні переваги творчості під час вивченні іноземної мови:

- 1) Підвищення інтересу до знань, розвиток оригінального мислення, зміцнення уяви, розширення словникового запасу.

- 2) Підвищена мотивація, впевненість у собі, впевненість у собі. Краще постановка цілей, відкритість, дух пригод.

3) Удосконалити навички спілкування учнів, зосередити увагу.

4) Прийняття потенціалу ризику, розширення світогляду, надзвичайних рішень для повсякденних проблем [51, с. 17–18].

Л.С. Джуманова та її колеги вбачають у мультимедійних технологіях інтелектуальні засоби діяльності, що мають ряд переваг в порівнянні з іншими інформаційними технологіями навчання. Вони розглядають таку користь від мультимедійних технологій, як:

- постійне розширення доступного матеріалу;
- можливість виявлення учнів із лінгвістичні здібностями;
- забезпечення бази дистанційного навчання;
- уможливлення доступу до сучасних методів виховання і навчання;
- створення штучного мовного середовища;
- вивчення іноземної мови в зручному темпі;
- розвиток самостійності і відповідальності учня;
- будування процесу навчання відповідно до інтересів учнів;
- приділення уваги цілям учня;
- наявність у навчанні іноземним мовам міжкультурного компоненту;
- створення засобів образотворчої наочності [22, с.524–525].

О. Р. Лапіцька вважає причиною недостатньої популярності проєктної методики застосування більш поширеного традиційного підходу в процесі навчання. Це є наслідком неповної поінформованості педагогів щодо специфіки використання «нового» методу під час навчання, і певними складнощами, що зумовлюються діями з боку учнів: брак достатньої самоорганізації та самонавчання, низьким рівнем самостійного критичного мислення та мовної складності [31, с. 262].

Вивчення головних теоретичних і практичних засад використання проєктної методики в процесі навчання, скерованих, використання механізмів проєктної методики сприяє виконанню поставлених навчальною програмою

завдань з предмету і поліпшення даної ситуації. За словами Р. Є. Віке, основана мета – це надати змогу оптимального навчання учням, адже процес навчання повинен починатися від особи, яка навчається [65]. Є.Г. Рамзаєва у своїх дослідженнях, присвячених вивченню впливу креативності на розвиток семикласників, робить висновок про те, що на формування комунікативної компетенції позитивно впливає використання інформаційно-комунікаційної освітньої технології. Наявність комп'ютерної інформаційної середовища забезпечує доступ до інформації, що резонує із сферою зацікавленості учнів. У разі використовувати благ технологічного прогресу учням надається можливість не тільки репродукувати отриману інформацію вербальним шляхом, але і всіляко її ілюструвати. Таким чином вони мають доступ до графічної інформації, звуків, відео, мультиплікації. Автор стверджує, що застосування даної технології сприяє формуванню лінгвістичних здібностей учнів в процесі самостійної діяльності, а при створенні презентації в програмі Microsoft Office Power Point активізується не тільки сфера пізнання, а й уява і візуальні асоціативні процеси. У розвитку такого аспекту, як говоріння, робота з презентаціями може трактуватися, як стимул до дії. Незалежно від рівня володіння граматичними структурами і словниковим запасом, учні з більшою ймовірністю будуть продуктивні, оскільки будуть відчувати більшу «свободу» у прояві ініціативності [40, с.71–72].

Отже, ми можемо зробити висновок, що зв'язок між розвитком творчості та вивченням іноземної мови не лише впливає на засвоєння навчального матеріалу, мовних структур та словникового запасу, а й допомагає учням працювати над особистими навичками. Таким чином, учень може продемонструвати креативність у наступних своїх діях:

- знаходження неординарного способу запам'ятовування інформації;
- використання нестандартного шляху розв'язання поставленої задачі;
- побудова оригінальних асоціативних ланцюгів тощо.

Метод проєктів і робота з презентаціями як елемент його реалізації на уроці є доцільним варіантом організації освітнього процесу, якщо ціллю є розкриття особистісного потенціалу учнів. Метод проєктів сприяє розвитку монологічного і діалогічного мовлення, що позитивно впливає на покращення мовленнєвої компетентності учнів. Процес розвитку креативності пронизує всі етапи розвитку особистості, а також всі сфери діяльності людини з усіма можливими її процесами, зокрема – вивчення іноземної мови. Саме тому у наступному розділі буде розглянуто вплив методу проєктів і його практичне використання.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

2.1. Проєкт-презентація як метод організації навчального процесу

Загальноприйнятим визнано факт впливу технологічного прогресу на всі сфери життя людини. Інформатизація та спрощення виконання щоденних операцій сприяють не тільки прискоренню темпу життя, але й науково-технічним нововведенням, а також інтелектуалізації всіх видів людської діяльності. Одне з основних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти. Процес забезпечення освітні заклади сучасною базою мультимедійних технологій зможе уможливити оптимальне використання нових інформаційних здобутків, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання і виховання особистості в умовах стрімких змін у суспільстві.

Ми поділяємо думку вчених про те, що застосування методу проєктної діяльності є потребою сьогодення, оскільки цей метод уможлиблює наближення освітнього процесу до ситуацій реального життя. Проєкт виступає цілеспрямований акт діяльності, що ґрунтується на інтересах учнів, оскільки передбачає тематичну спрямованість кожного проєкту. Така форма діяльності уможлиблює учням набуття досвіду, що може допомогти їм легше почувати себе у «дорослому житті». Окремі варіанти проєктної діяльності передбачають командну роботу, що може сприяти досягненню певних педагогічних цілей.

Робота над проєктом вважається навчанням на основі вільного вибору. Особливо цікавим для організації діяльності вчителя є гармонійне поєднання теоретичних знань із практичними і прагматичними аспектами навчання. Самостійна діяльність кожного учня окремо, робота в групах або парах становить базу реалізації даного методу. Використання сучасних технологій

уможливорює розширення простору для фантазії, оскільки, як вже було згадано у попередньому розділі, комп'ютерна графіка та візуалізація проєктних ідей у дигітальному просторі майже не має кордонів [18, с. 7]. Отже, результатом проєктної діяльності повинен бути певний продукт. Однак доцільно припустити, що ним може бути і набуття певних навичок, розвиток ораторської майстерності, підвищення рівню впевненості учнів, підготовка школярів до функціонування у реальному світі, а не тільки готовність до реакції на змодульовану у класі ситуацію.

Сучасна особистість формується під впливом інформаційних технологій. Простір навколо школярів насичено візуальною інформацією у формі реклами, телевізійних передач, інтернет сторінок і соціальних мереж, комп'ютерних програм та інших мультимедійних технологій. Підтвердження цієї думки знаходимо у працях О.М. Альшиної, яка зазначає, що мультимедійні програми дозволяють включати в навчальний процес інформаційно насичений навчальний матеріал [4]. Цей аспект можна виділити як вагомий в процесі викладання німецької мови, тому що, в силу неможливості часом створити природне середовище практики «живої мови» з його носієм, дана опція передбачає найбільш гнучке і широке використання різних технічних засобів навчання для уможливлення частотності стикання з різноманітними мовними структурами.

У свою чергу Л. Бодько стверджує, що метод проєктів сприяє підвищенню мотивації до навчання. Використання інформаційних технологій дозволяє урізноманітнювати засоби навчання, що беззаперечно є дуже важливим. До них можна віднести сучасні засоби (відео, мультимедіа, комп'ютерні комунікації, факс, віртуальні бібліотеки) і традиційні (засоби масової інформації, посібники, дидактичні матеріали тощо) [13, с. 1–2].

Завважимо, що під час організації навчального процесу шляхом використання проєктного методу і сам викладач стає мотивованим на зміну

звичної методики на сучасну. Використання інформаційно-комунікативних технологій уможлиблює забезпечення необхідної наочності ситуації на інтерактивній дошці чи моніторі, а залучення в процес ІКТ сприяє іншомовному спілкуванню. Тому учні з більшою вірогідністю отримують позитивні емоції під час навчання.

Узагальнюючі розробки попередньо згаданих дослідників робимо висновок про те, що використання проектного методу дозволяє освоїти нові методичні напрацювання й поліпшити викладацьку майстерність загалом.

Вважаємо доцільним виокремити основні вимоги до використання проектних технологій. На думку З. М. Калчевської, головними є такі:

1) Обов'язкова присутність у вивченні творчого плану проблеми (завдання), що вимагає дослідницького пошуку для його вирішення, а також інтегрованих знань.

2) У значенні прогнозованих результатів велику роль відіграє практичне, пізнавальне та теоретичне мисленн.

3) Набуття самостійної форми під час праці над проектом (будь-яка робота, парна чи групова, в якості єдиного «організму»).

3) Структурування змісту проекту (з поетапними результатами).

4) У роботі над проектом мають визначитися можливі проблеми, шляхи їхнього вирішення, прийняття методів дослідження, внесення остаточних результатів, детальне вивчення отриманої інформації, занотовані кінцеві результати, проаналізовані досягнуті дані, підведені підсумки, приготовані висновки [25, с. 23].

Є. Н. Пікєєва, проаналізувавши роботу І. А. Фатєєвої, висуває такі вимоги, що потрібно враховувати, працюючи з методом проектів. Серед них особливо актуальними в контексті даної роботи є:

- виокремлення проблеми, що потребує поглибленого знання для її розв'язання;

- структурування базисної частини роботи із вказанням підсумків;
- теоретична, практична, моральна, пізнавальна значущість результатів, що були отримані внаслідок використання методу проєктів (написання есе, випуск газети чи журналу);
- самостійна робота учнів;
- використання методів дослідження, що базуються на використанні визначеної послідовності дій: пошук проблеми і встановлення завдань (метод «мозкового штурму»);
- визначення ймовірних гіпотез розв'язання даних завдань; взаємне обмірковування дослідницьких методів (експериментального, статистичних і спостережень);
- обмірковування оформлення робочого підсумку;
- презентація висновків, що були виведені в результаті проведеної роботи [37, с.534].

В.Є. Скачок та соавтори його публікації приходять висновку, що презентація – це форма своєрідного виступу, що характеризується наявністю публіки. Розмова двох людей, незалежно від форми спілкування, являє собою діалог, проте присутність виступаючого і слухачів – це презентація. Мета такого представлення матеріалу може бути різною. Так, наприклад, спонукальна промова заохочує публіку до дій; ритуальна промова – пробуджує почуття та емоції слухачів; інформативні промови – доносять інформацію або певну думку аудиторії, метою є порозуміння з аудиторією. Результат презентації вимірюється дією аудиторії у відношенні до презентованного об'єкту [42].

За З. М. Калчевською, проєкти класифікуються на:

1) *Інформаційні* – скеровані на отримання даних про певний об'єкт чи явище, головним завданням яких є запізнати учасників проєкту з ним, провести аналіз та робота над фактами.

2) *Практично орієнтовані* – результат данного проєкту чітко сфокусований на соціальних інтересах учасників.

3) *Дослідницькі* – що вимагають чіткої структури, актуальності мети та соціальної актуальності для всіх учасників, а також продуманості методів під час обробки результатів.

4) *Творчі* – не зобов'язані мати чіткої структури діяльності учасників, спрямовані розвивати їх інтереси, залежно від кінцевого результату, що приймається групою логікою спільної діяльності [25, с.10–11].

Для кожного проєкту є вимагана створення алгоритму послідовності всіх дій його учасників, де визначені функції кожного окремо. Надзвичайно ефективно організувати роботу у вигляді поетапних дискусій, а також надати результати та можливі способи їх виконання. В своїй публікації Б. Шонбергер вказала, що групи учнів ліпше формувати «неоднорідно». Індивідуальність кожного члена групи створює додаткові можливості для виконання роботи. Тому кожен член групи, повинен мати однакову змогу внести власні ідеї в даний проєкт. Група має свідомо працювати над неприйнятими чи відкинутими ідеями, щоб не прийти до тривіальних рішень [52, с. 32–33]. Важливість інтеракції під час учбового процесу також відзначають вітчизняні дослідники О.І. Пометун і Л.В. Пироженко. Вони займаються аналізом інтерактивних методів та систем навчання. Вони зазначають, що така форма діяльності передбачає активну взаємодію учнів між собою та учнів із вчителем під час уроку. Таким чином, учні не тільки отримують нові знання, але й ефективно вчаться взаємодії. [38, с. 117].

Згідно з твердженням Е. Шонке, встановити залежність між індивідуальною роботою і роботою в групі досить важко. Тобто креативність розвивається найрізноманітнішими і, іноді, непередбачуваними способами [63].

В свою чергу, Р. Дж. Штернберг і У. М. Вільямс у своїй роботі розкривають тему відсутності певного алгоритму розвитку креативності. Адже,

в їхньому розумінні, даний підхід сам по собі не є креативним. Тому що акцент робиться на індивідуальності креативного мислення кожного учня [64].

Згідно з М. С. Карасем розвиток і виховання здатності до особистісного та професійного самовизначення тісно пов'язані з формуванням комунікативної компетентності. З нею узгоджуються такі поняття як: соціальна адаптація, формування життєвої позиції громадянина і суб'єкта міжкультурної взаємодії. Взагалі комунікація іноземною мовою розвиває досить широкий список особистісних якостей людини: культура спілкування; вміння співпрацювати; розвиток здатності до самореалізації та самоосвіти. Набуття навичок творчої діяльності, вміння проектно-дослідницької роботи є ще однією важливою частиною комунікації [26, с.91].

Слід підкреслити, що комунікативну компетентність набувають у процесі активної соціальної взаємодії завдяки здатності індивіда до спілкування. Обов'язковою є взаємодія з іншими людьми та об'єктами навколишнього світу. Важливу роль відіграє вміння брати на себе і виконувати різні соціальні ролі в групі і колективі. Комунікативна компетентність включає в себе такі компоненти: лінгвістичний, соціолінгвістичний та прагматичний. Вона повністю формується в ході мовної взаємодії та мовної діяльності [8, с.130–132].

Ф.Г. Варшавська визначає метод проєктів як чітко орієнтований на практичний результат. Він є досить важливим для школярів та виражається в вищому рівні загально навчальних навичок. Тому в роботі над таким проєктом будуються нові відносини учня і педагога. Діти проявляють себе неочікувано і можуть проявити свої навички і розкрити свій потенціал, а також вміння володіння англійською мовою. Саме такі проєкти сприяють змінам навчальної мотивації на уроках іноземної мови [16, с. 435].

Г. Брюер і Р. Хогарт розглянули проблему введення в навчання інноваційних технік. Вони виявили, що новий підхід може просто

реформувати старі техніки навчання. А вибір методів, спрямований на розвиток креативності, буде викликати певні труднощі і у викладачів. Отже, одним із головних завдань, з якими можуть зіткнутися педагоги, є пошук шляхів і можливостей введення нових, креативних методів навчання [58]. На матеріалі праць вітчизняних дослідників А.І. Кузьмінський та В.Л. Омеляненко підтверджують правильність твердження, щодо важливості використання новітніх методів викладання під час побудування уроку іноземної мови. Особливу увагу вони привертають до введення в «арсенал» учителя спеціальних навчальних технік та прийомів, щоб допомагають оптимально підібрати той чи той метод викладання відповідно до рівня знань, потреб та інтересів учнів [30, с. 273].

А. Артедіа наголошує на тезі про важливість використання проєктів на уроках іноземної мови індивідуальними практичними розробками проєктів, які вона ввела в свій навчальний план. Авторка також стверджує, що викладання матеріалу повинно супроводжуватись з «тонким відчуттям мови» та постаратись зробити його індивідуальним у процесі навчання і персоналізувати в осередку дидактики іноземних мов. У роботі А.Артедіа старалась описати проєкти, які були взаємопов'язані з іншими іноземними мовами, італійською в тому числі, що зробило можливим для А. Артедії ввести в заняття такі аспекти, як соціальний та міжкультурний [56].

С.Т. Шацький впевнений, що дидактична задача повинна бути сформульована таким чином, щоб уможливити і якомога більше «розширити» простір для прояву креативності дітей. Вони повинні відчувати змогу здійснити різноманітні винаходи, вільно реалізовувати самодіяльність. Позитивний характер носить змога дітей контролювати хід роботи один одного. Примусовий підхід для організації шкільної діяльності створює негативний настрій, що

несприйнятливо впливає на загальну атмосферу у колективі та під час роботи дітей над чимось [48, с.36].

О.В. Балін стверджує, що метод проєктів являє собою систему навчання, завдяки якій учні засвоюють знання і набувають вміннь в процесі планування та виконання поступово ускладнюються практичних завдань-проєктів [10].

Однією з необхідних умов професійної діяльності шкільного вчителя можна вважати пошук нових методів і технологій навчання, адже це з високою вірогідністю уможливить підвищення ефективності засвоєння учнями інформації.

А.В. Соболева стверджує, що із введенням мультимедійних технологій в навчальний процес з'явилась і «нова ідеологія». Центром уваги «старої» ідеології був учитель, а учням відводилася пасивна роль об'єктів навчальної діяльності. Результатом повинна була бути передача знань. «Нова» модель навчання базується на максимальній увазі до індивідуальних потреб учня. «Партнерство в учбовому процесі» є одним із основних постулатів організації діяльності. Учні стали активними суб'єктами, чії дії передбачають використання технологій для розвитку здатності до самонавчання та комунікативної компетенції [43]. Т.Н. Губіна характеризує мультимедіа-уроки як «найбільш оптимально» побудовані для розв'язання методичних задач [21, с. 345–347]. Таким чином, однією з необхідних умов професійної діяльності шкільного вчителя можна вважати пошук нових методів і технологій навчання, адже це з високою вірогідністю уможливить підвищення ефективності засвоєння учнями інформації.

Детально ймовірний та очікуваний вплив на прояв креативності учнів і розкриття їхнього особистісного потенціалу буде розглянуто в наступному пункті даної праці.

2.2. Проєкти-презентації Гете-Інституту

Вищезазначений масив теоретичної інформації дає підстави стверджувати, що використання методу проєктів є особливо ефективне для реалізації дидактичних цілей. Тому висновком є акцептування однією з можливостей фрагментарно, або повністю ввести метод проєктів в освітній процес є співпраця навчальних закладів з Гете-Інститутом. Дана інституція уможлиблює реалізацію основних педагогічних цілей наступним шляхом:

- аспект «розвитку» проявляється в мотивації пізнавального інтересу учнів, вміння критично мислити, узагальнювати, систематизувати, аналізувати, порівнювати отриману інформацію, активізації творчої діяльності учнів, розвитку соціальних навичок;

- освітній аспект полягає в засвоєнні учнями передбаченого програмою матеріалу, поглибленні знань у сфері країнознавства, розширенні активного словникового запасу;

- виховний аспект веде до розширення світогляду, виховання позитивних особистісних якостей, таких як: дружелюбність, відповідальність, чесність, толерантність тощо.

Обґрунтування суттєвого впливу на навчальний процес та значущої ролі у впровадженні інноваційних методів викладання проєктів Гете-Інституту, шляхом критичного аналізу наукових праць з теми подається у попередньому пункті даної кваліфікаційної роботи, тому перейдемо до безпосереднього аналізу можливого впливу окремих проєктів на розкриття креативного потенціалу учнів і на учбовий процес, на опанування учнями потрібних для ефективного навчання навичок й особистісного росту. Проєкти Гете-Інституту користуються популярністю у навчальних закладах загалом та у вчителів німецької мови зокрема. Участь у проєктах дає змогу спілкуватися з носіями мови, подорожувати Німеччиною, безпосередньо на місці познайомитися з

культурою країни, навчити толерантності та полегшити сприйняття учнями процесу глобалізації. Молоді люди набувають таких навичок, як:

- прагматичне мислення;
- міждисциплінарні знання;
- самостійність;
- здатність до роботи у команді;
- мовленнєві навички;
- участь у процесах прийняття соціальних рішень.

Шляхом проведення бесіди з учнями Херсонського академічного ліцею ім. О.В. Мішукова при ХДУ ХМР було визначено, що є два проекти, які викликали захоплення та ентузіазм ліцеїстів. «*Umwelt macht die Schule*» є одним із міжнародних освітніх проектів, який зосереджується на освіті для забезпечення перспективи сталого розвитку. Він проводиться у тісній співпраці з німецькими науково-дослідними інститутами. Гете-Інститут ініціює, координує та контролює проєкт. Учні індивідуально або в команді вивчають екологічну ситуацію місця проживання за одним із наступних аспектів: якість води чи повітря, споживання енергії, флора та фауна, відходи, здоров'я, харчування тощо. Колективи використовують конкретні ідеї та заходи для інформування громадськості про поточну екологічну ситуацію привернути увагу та вдосконалити їх. Незвичайна форма, яку можуть придумати учні, з високою вірогідністю набуде більшої популярності серед громадськості, завдяки чому вони мотивовані використовувати творчі рішення.

Інший проєкт – «*Typisch Deutsch/typisch Ukrainisch*». Учасники повинні записати відеоролик, в якому представляють їхні асоціації з Німеччиною та Україною. Проєкти такого формату не лише показують, формують та покращують мовні навички учнів, але й впливають на їхню соціальну поведінку. Така форма проєкту сприяє розвитку толерантності, поглиблює культурні знання, вимагає усунення стереотипів та дає можливість розвивати творчий

потенціал. Після обох проєктів переможці їдуть до Німеччини, щоб поглибити свої соціокультурні та мовні знання.

Аналіз методичної літератури з проблеми дослідження дає підстави стверджувати, що під час роботи над першим для учнів проєктом вчитель має бути прикладом і продемонструвати результат власної діяльності. Важливим аспектом проєктної роботи є організацію сприятливого та комфортного клімату для усіх учасників процесу.

Для підготовки презентації учень повинен провести науково-дослідну роботу, використавши при цьому велику кількість джерел інформації задля вибору відповідних матеріалів. Презентація описується німецьким дослідником М. К. Легутке як цільова діяльність, орієнтована на конкретні теми. Співпраця між учнем та викладачем визначає певний вектор роботи, який пов'язує інтереси школяра та реалізацію дидактичних завдань вчителя. Теми з науковим спрямуванням можна вивчити під час роботи над проєктом. Презентації проєкту заохочують учнів поступово розмірковувати та планувати діяльність [50, с. 259–260].

Варто також підкреслити, що форма проєкту має переважно практичний характер. По суті, інноваційні методи дозволяють досягти таких цілей: доступність сприйняття навчального матеріалу, систематизація знань учнів, розвиток їхніх креативних здібностей, реалізування процесу самостійного опрацювання матеріалу, зняття психологічного бар'єру, що може проявлятися як боязнь спілкуватися, зробити помилку тощо.

Кожна сфера людської діяльності розвивається динамічно і стрімко завдяки науковим відкриттям в області техніки. Людський мозок все частіше шукає найбільш легкі шляхи отримання бажаного. В епоху, коли отримання інформації не вимагає великих енергетичних витрат, люди все частіше вибирають не запам'ятовувати ту інформацію, яку можуть миттєво знайти в інтернеті. Тому мотивація і інтерес до заняття грає важливу роль. Зацікавлений

чоловік приділяє більше часу тієї чи іншої справи, бере до уваги деталі, розмірковує над зробленими кроками.

Проектна діяльність поєднує в собі багато аспектів, які «розганяють» розумову активність людини. Виходячи з теоретичної бази даної роботи можна стверджувати, що створення презентацій для обраних учнями проєктів дозволяє їм не тільки відчувати бажання працювати над тією, чи іншою темою, але і робить їх мислення більш конкретним і предметним. Поетапне планування кроків, які учні роблять для досягнення мети, може навчити концентрації, прагматичності, посидючості і витривалості. Оскільки цілі освіти не зводяться виключно до подачі навчального матеріалу школярам, проєктно-презентаційна форма діяльності може вважатися корисною для процесу освіти в цілому.

Завдяки проєктній діяльності можуть бути реалізовані умови створення сприйнятливої атмосфери в процесі навчання. Такий підхід може дати учням можливість проявити власну активність, не боятися труднощів, мотивувати вчитися шляхом спроб та помилок, перенести фокус від результату на важливість процесу та висновки, які можна зробити при аналізі самої діяльності, а не її кінцевої точки. Пасивна роль учнів замінюється їхньою активною участю у навчальному процесі, що може призвести до більшого інтересу до предмету. Як результат, учні з більшою вірогідністю будуть частіше та краще запам'ятовувати навчальний матеріал.

Проаналізувавши наведений у роботі теоретичний матеріал, можна виокремити наступні фактори, які можуть сприяти розкриттю особистісного потенціалу учнів і створенню комфортних для них умов навчання:

- орієнтованість на індивідуальний підхід до організації процесу навчання;
- індивідуалізація методів, форм і засобів навчання, з урахуванням інтересів учнів;

- моделювання на уроці суб'єкт-суб'єктних відносин, створення умов для автономної діяльності, що сприятиме активності учнів під час уроку;
- донесення важливості свідомого прагнення учнів досягнути якогось результату, долаючи труднощі, які виникають перед ними;
- уможливлення реалізації власних ідей, що дає учням змогу відчувати власну значущість;
- активізація «гнучкості» процесів мислення, шляхом стимулювання генерації ідей, вирішення завдання у певний термін.

Таким чином, можна стверджувати, що Проекти Гете-Інституту вчать: створювати «нове»; ораторській майстерності, розвивають вміння презентувати себе; розробляти покрокові плани діяльності; переробляти вже наявні ідеї; підходити до вирішення проблеми неординарним шляхом; відмовитися від стереотипного мислення; бути більш сприйнятливими до того, що відбувається навколо; свідомо підходити до власного життя; толерантно ставитися до всіх людей, що живуть в соціумі; мислити оригінально, генерувати велику кількість ідей; аналізувати причинно-наслідкові зв'язки; розвивати самостійність, залишатися відкритим до змін тощо.

2.3. Вплив проєктів-презентацій на розкриття творчого потенціалу учнів

Теоретична база даної праці дає змогу стверджувати, що розпочати роботу над проєктом слід під час уроку. Вчитель пояснює суть проєкту, умови участі, дає учням рекомендації щодо його реалізації. Активна фаза роботи може розгортатися як на нейтральній території, де-небудь, де учні будуть відчувати себе досить мотивованими до діяльності й «вільними» у висловлюванні думок, що позитивно впливає на генерування ідей (як кількісно, так і якісно), так і в класі, якщо метод проєктів є основним для побудови уроку. Дана діяльність також має на меті великий пласт індивідуальної роботи. Презентація проєкту

здійснюється безпосередньо на уроці, або перед обумовленою аудиторією. Під час презентації проєкту, розробленого окремою від школи інституцією, найчастіше оцінюються не стільки знання, скільки зусилля учнів, оригінальність продукту їхньої діяльності, новий підхід до вирішення проблемної задачі. Є ймовірність, що для участі в мовних курсах, або поїздки до Німеччини, що часто є призом по завершенню проєкту, будуть обрані учні зі слабкою мовною компетенцією. Мотивацією такого рішення є можливість забезпечити їм більш сприятливі умови для розвитку навичок володіння іноземною мовою.

Успіху окремих навчальних заходів у класі можна досягти, орієнтуючи дії як на окремого учня, так і на всю групу. Робота над проєктом, як зазначається у теоретичній частині даної праці, базується на вільному виборі шляху розв'язання учнем проблемної задачі. Вплив на мотивацію та деталізований підхід до вирішення завдання має також сфера інтересів школяра. Слід зазначити, що неможливо передбачити весь обсяг цілей, що можуть бути поставлені перед учнями, але прикладом деяких з них можна вважати наступні:

- створення нестандартного плану досягнення мети;
- дослідницький аналіз продукту або явища;
- розробка інноваційних шляхів вирішення соціальної, екологічної або будь-якої іншої проблеми;
- визначення шляхів найефективнішого розповсюдження інформації;
- практичне застосування та підвищення певного рівня знань;
- самостійна діяльність учнів чи робота в команді;
- структурування змісту проєкту (з поетапними результатами);
- розвиток гуманності та толерантності у суспільстві;
- обговорення теми, реєстрація кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, резюме, коригування інформації тощо.

Такий різновид діяльності, як робота над проєктом, також з може мати вплив на формування особистості учня. Як вже було доведено, в технології

навчального процесу відбувається зміщення акцентів на самостійність, підприємливість, активність і винахідливість. Крім закріплення і відпрацювання навчального матеріалу, розробка проєкту і його презентація дають можливість розвинути майстерність виступати перед публікою, освоїти навички комунікації, необхідні для роботи в команді, навчитися відстоювати власні ідеї, розвинути велику швидкість реакції і генерації ідей тощо.

Основні завдання, які можуть бути вирішені за допомогою використання мультимедійних технологій на уроках німецької мови, включають в себе:

- забезпечення контакту з «живим» сучасним варіантом німецької мови;
- практику, в першу чергу, навичок аудіювання і говоріння в непередбачених ситуаціях реальному житті;
- забезпечення доступу всіх учасників навчально-виховного процесу до надбань інформаційних технологій;
- розвиток пізнавального інтересу і мотивації до вивчення німецької мови тощо.

Для забезпечення високого рівня мотивації учасників проєкту необхідно підібрати його з такої теми, яка підходила б для всіх учасників, згідно з їхніми захопленнями і темпераментом. Корисним може бути переконання учнів використовувати різні способи роботи: складання мейндмепів, використання графічних символів для викладення ідей, оформлення і добірку ілюстраційних матеріалів до проєкту, використання фотографій, аудіо оформлення, створення відео тощо. Метод проєктів, сприяючи на теоретичну базу праці, можна вважати особистісно-орієнтованою формою навчання, а також - навчанням у тандемі. Проєктний метод певною мірою дозволяє вирішити проблему мотивації, створити позитивне налаштування до вивчення іноземної мови, що сприятиме захопленню матеріалом і розкриттю потенційних можливостей особистості.

Для прояву креативності та розкриття особистісного потенціалу учні повинні бути не тільки мотивовані і зацікавлені в діяльності, а й розуміти механізм таких процесів, як створення презентації і публічний виступ. Логічно висунути припущення про те, що «руйнування» рамок вимагає їх розуміння. Знаючи, що є «стандартним» і «традиційним», розуміючи алгоритм створення проекту, презентації, виступу перед публікою, дітям буде простіше мислити нестандартно, міркувати, так би мовити, «від зворотнього».

Далі припустимо, як може виглядати процес створення і продумування деталей презентації. Цінність наступних ідей полягає в тому, що, використовуючи їх, вчитель може направити учня на початку роботи, коли такий вид діяльності є «незнайомим» і викликає певний «блок» генерації власних ідей. Спираючись на теоретичний матеріал даної роботи, варто виділити, що в презентації повинна бути візуальна динаміка. Вона може проявлятися у виборі строкатої обкладинки, використанні «отруйних» відтінків кольорів в оформленні слайдів презентації, застосування зображень, малюнків, графіків, а також – поодинокі яскравих колірних акцентів, слайдів із фото або картинками на відсторонену тематику, але які б викликали у більшості людей «приємні» емоції (тварини, маленькі діти, батьки, герої кінематографа або мультіплекацій і т.д.), схемах, слайдах з виділеною цифрою, словом, тезою і т.д..

Для збору ідей можуть бути використані різні стратегії, серед них: «мозковий штурм», виписування всіх ідей на папір, створення асоціативного ряду, використання джерел інформації для натхнення, переробка і трансформація знайомих ідей, їх тезове структурування і т.д.

Оскільки презентація, так чи інакше, носить прагматичний характер, тобто спрямована на вплив на людину, то вона є потужним важелем управління прийняттям рішень. У контексті роботи учнів над проектами метою може стати отримання можливостей, які відкривають шляхи покращення власних навичок. Тому важливо не тільки самому бути зацікавленим в процесі

створення нового «продукту», а й викликати інтерес реципієнта інформації. Учніам можна запропонувати варіанти оформлення і подачі ідей способами, викладеними нижче.

Створення або розповідь «історії». Вона може базуватися як на особистому досвіді, так і бути повністю вигадана, відбуватися в реальному світі, або фантастичному, прямолінійно викладати ідеї і цілі, або викликати у людей асоціації потрібного типу. Така форма подачі матеріалу може зробити «атмосферу» виступу більш комфортною для учня і стати своєрідною розвагою для глядача. Розповідь історії може з більшою ймовірністю довше утримувати увагу публіки, залишитися в пам'яті через несвідоме «перенесення» подій історії або характеру її героїв на себе, створити відчуття «особистої розмови» у виступаючого, що можливо дозволить йому «розкритися».

Постановка питань, з «живою» реакцією публіки. Даний варіант так само дає можливість зробити атмосферу виступу більш «невимушеною» (в даному контексті мається на увазі сприйняття публіки як «друга»). Крім зняття напруги від факту презентації результатів власної роботи для оцінки та обговорення іншим людям, момент, коли учень звертається до аудиторії може активізувати увагу глядачів, задіяти більше розумових процесів слухачів, перервати монотонність, дати «поштовх» до роздумів в потрібному оратору напрямі (підготовка аудиторії до наступної інформації, імплементація в свідомість публіки «прийнятних» ідей для виступаючого і т.д.). Також відповідь на поставлене питання може стати корисним джерелом інформації, що може бути використано в подальшій доробці поданого проєкту, або розробці іншого. Такий рід взаємодії з аудиторією також може розцінюватися як засіб «зворотного зв'язку», що допоможе зробити висновки про виконану роботу, визначити слабкі місця, підвищити мотивацію до подальшої діяльності у вигляді похвали.

Як вже зазначалося вище, «неформальний» тон презентації може мати сприятливий вплив на самопочуття і самосприйняття учня. Одним з можливих

варіантів може стати «впровадження» в презентацію гумору. Зміна характеру викладу інформації може «оживити» публіку, стати тим моментом, що запам'ятається. Звичайно, варто враховувати, наскільки це доречно, на кого розрахована презентація, який є тема проєкту і т.д .. Однак, оскільки в даній роботі всі варіанти форм презентацій і її елементів розглядаються як «можливі», а не «обов'язкові», то даний аспект варто брати до уваги вже при роботі безпосередньо над конкретним проєктом і його презентацією. Жоден пункт не є «універсально» рекомендацією і не гарантує успіху проєкту, оскільки це залежить від сукупності багатьох факторів.

Презентація є оприлюдненням результатів виконаної роботи, тому можна стверджувати, що вона найчастіше буде завершальним етапом роботи над проєктом. Це означає, що з високою є ймовірністю, що не вона є самоціллю і головним завданням.

У школярів може виникнути питання організації виступу, якщо використання довгого тексту на презентації є нераціональним. Як сказано в теоретичній частині даної роботи, особливе значення для презентації мають зорові образи. Аргументувати, розкрити, проілюструвати ідеї можливо за допомогою використання діаграм, графіків, смарт-артів, кліп-артів, використання геометричних фігур, чартів, скріншотів, коміксів, фотографій, gif-анімацій, емоджі, колажів, майндмепів тощо. Цінність представляє все, що наочно продемонструє ідеї учнів і буде висловлювати їх індивідуальний підхід. Є ймовірність, що результатом креативної діяльності учнів, спрямованої на створення унікального стилю, або символу призведе до створення власного «бренду».

Візуальні елементи та звукове оформлення можуть бути використані з двояким підтекстом, висловлювати метафоричний сенс, бути алегорією. За допомогою зображень і інших способів візуалізації інформації сенс і мету

проєкту можна подавати в такій формі, яка викличе найбільш різноманітний спектр емоцій реципієнта інформації.

Оскільки сучасний світ є динамічним, то доречно враховувати, що не буде знайдена «формула ідеальної презентації». Щоразу для досягнення успіху перед публікою доведеться пристосовувати свій виступ під конкретну аудиторію, з огляду на цілі проєкту, інтереси слухачів, особливості сприйняття інформації тощо.

Є ймовірність, що проєкт і його презентація шляхом використання стандартної форми слайдів, хоч і відформатованої з індивідуальним підходом, будуть занадто довгими в часі. Перевантаженість інформацією і тривале перебування в стресі може несприятливо позначитися як на учні, що презентує проєкт, так і на сприйнятті публікою матеріалу. Тому варто врахувати, що форма представлення свого продукту може мати наступний вигляд: відео, постер, флаєр, топ-лист, пост в соціальних мережах, подкаст тощо. Все залежить від того, наскільки повно повинна бути розкрита ідея проєкту на даному етапі.

Після проведеної проєктної діяльності існує можливість, що:

- мислення учнів стане більш «гнучким», що може допомогти їм поєднувати різні елементи організації навчального процесу;
- зросте активність учнів у класі під час уроку;
- учні будуть не тільки покладатися на отриману із підручника інформацію, але й самостійно шукатимуть інші джерела знань;
- школярі з більшою вірогідністю будуть ризикувати та експериментувати;
- зросте рівень впевненості й ораторської майстерності.

Отже доцільно зробити висновок, що презентація може сприйматися в даному контексті, як «підручний засіб», тому вона не повинна бути інформаційно перевантажена. Загальновідомим фактом є те, що на слайдах не

повинно бути багато тексту, що ще раз підкреслює допоміжний характер презентації. Вона може мати такий вигляд, який буде нагадувати глядачам про сутність проєкту. Наприклад, це може бути побудова графіка із зображень кошенят замість стандартних стовпців, якщо дана ілюстрація перегукується з тематикою роботи. Або ж фоном презентації може стати музичний продукт, який став результатом діяльності. На початку, або наприкінці презентації може бути показано відео, про яке піде мова, або вже йшлося під час виступу. Можуть бути використані цитати, на яких навмисно акцентується увага, бути виділені слова і фрази, які особливо важливі для сприйняття проєкту. Вони можуть бути виділені особливими шрифтами, кольором, фоном тощо.

2.4. Методичні рекомендації учням з розробки алгоритму роботи над проєктом і його презентацією

Під час проходження практики у Херсонському академічному ліцеї ім. О.В. Мишукова при ХДУ ХМР методом бесіди і спостереження було виявлено, що учні іноді стикаються з певними труднощами при розробці алгоритму роботи над проєктом, який підходив би саме для них. Навіть коли учні були здатні генерувати широке розмаїття ідей, для них виникало питання черговості виконання певних операцій, що вели б до планомірної розробки проєкту. Також могли з'являтися питання про конкретизацію деталей плану по втіленню ідей в життя. На основі цього було вирішено вивести можливу модель плану роботи над проєктом і його презентацією. Маючи перед очима, свого роду, «інструкцію», є шанс, що діти навчаться звужувати процес генерації ідей, допасовуючи його виключно до потрібної теми, будуть відчувати себе більш впевнено через зменшення ризику пропустити суттєвий пласт роботи, будуть почуватися мотивовано до розширення і деталізації кожного з пунктів запропонованого алгоритму. При цьому, опис план залишить достатньо

простору для прояву власного творчого підходу і буде викладено з метою оформлення «підказки» для учнів.

Варто зробити акцент, що запропонований далі детальний план і всі згадані у ньому пункти роботи над проектом і його презентацією є виключно варіативними. Далі була обрана форма звернення до учня на «ти», щоб щодо персоналізувати характер рекомендацій.

Що стосується проекту:

1) «Перш ніж почнеться робота над самим проектом, варто зважитися на участь у ньому. Будь сміливіше, адже кожен проект – це можливість не тільки поглибити свої знання з німецької мови, а й чудова нагода проявити себе. Участь в проекті може привести до нових знайомств, таким, що запам'ятовується поїздкам, несподіваних відкриттів. Приділи увагу вимогам до часу, яке виділено на проект, і вимогам до участі. Тверезо оцінюй свої сили, враховуючи, скільки часу відведено на виконання завдання».

Для деяких дітей актуальним є питання участі у проекті. Іноді учнів може лякати масив роботи, яку потрібно виконати, або вони можуть сумніватися у власних силах. Важливим є донести до відома учнів, що проект – комплексне явище, яке має вплив на багато сторін життя, що включає в себе соціальні аспекти і сферу пізнання. Варто також враховувати, що іноді участь в тому, чи тому проекті може не бути пріоритетною, або навіть можливою для учня в конкретний період його життя.

2) «Є кілька аргументів, якими ти можеш керуватися при виборі проекту:

- вибери проект, який найбільш відповідає сфері твоїх захоплень. Коли в розпорядженні у тебе є великий пласт знань про явище, то тобі буде легше генерувати велику кількість ідей;

- вибери проєкт, який пов'язаний з твоїми захопленнями, але не є повним їх відображенням, таким чином ти зможеш розширити не тільки знання по вже знайомим тобі темам, а й придбати кардинально нові;

- вибери проєкт, який абсолютно не пов'язаний з тими областями, в яких ти звик працювати. Це послужить для тебе хорошим поштовхом до виходу з «зони комфорту». Можливо, спробувавши щось, що відрізняється від твоїх інтересів, ти захочеш змінити свою повсякденну діяльність, вибереш зовсім інший напрямок, яким хотів би займатися в житті».

Отже, учневі надається три можливості з різним ухилом формування мотивації до дії на початкових етапах роботи над проєктом. Особистісні мети, які учень для себе обере, можуть бути абсолютно непередбачуваними: від бажання отримати новий досвід до прагнення самореалізуватися за допомогою перемоги.

3) «Збери ідеї. Залежно від того, працюєш ти над проєктом самостійно, або в команді, випиши все, що приходить в голову, на папір, або влаштуйте «мозковий штурм» з партнерами по проєкту, обговорюючи і деталізуючи ідеї один одного. Можливими джерелами натхнення можуть стати: явища природи (перенесення їх характеристик на бажаний «продукт» проєкту), література різних жанрів і стилів (ідеї, які ти, можливо, візьмеш у, припустимо, класиків художньої літератури, можуть бути успішно перероблені і «перебудовані» під сучасні потреби і реалії), бесіда з батьками або вчителем (висловлюючи своє бачення цілей розробки проєкту, шляхів його реалізації, можливого кінцевого продукту, ти можеш почути думку з боку і виявити моменти, які в майбутньому потребуватимуть доопрацювання) і т.д. ».

Варто зробити акцент на тому, що даний пункт розрахований не на деталізацію ідеї, а на генерацію варіантів кінцевого «продукту» діяльності. Розгляд кількох опцій, а не миттєвий початок роботи, може призвести до появи нестандартного підходу до вирішення поставленого завдання.

4) «Імпровізація – це важлива частина, адже мова йде про творчий процес створення чогось «нового». Але неможливо спочатку створити, а потім - придумати, щось. Пам'ятай, що навіть планомірний розподіл обсягу роботи і її організація, не ставить рамок в прояві твого потенціалу. Носи з собою блокнот, щоб відразу записувати ідеї, які відносяться до того, чи того етапу роботи над проектом, якщо вони з'являться у «невідведених» для даної діяльності час ».

Проект не буде єдиним завданням учня, тому важливу роль відіграє ефективна організація роботи, розставлення пріоритетів. Це не означає, що творчий процес обмежується за часом, тому що генерація ідей не завжди проходить контрольованим способом.

5) «Коли ти визначившись, з основною ідеєю проекту, приступай до його реалізації. Використовуй необхідні ресурси, створи макети, збери «сировину», або будь-який інший потрібний матеріал. Розглянемо цей етап на прикладі двох проектів Гете-Інституту:

Перший – «*Umwelt macht die Schule*»: припустимо, ти хочеш провести акцію, результатом якої стане можливість озеленити та очистити планету. Ідея може мати наступний вигляд: за принесення пластика, який потім буде перероблено, люди отримають зерна / саджанці, які зможуть посадити або у себе вдома, або на території школи (попередньо утверди це з її адміністрацією). Добудь потрібні насіння / рослини до того, як залучати до цього проекту інших людей. Пошир ідею, притягнути інших учнів, повідом вчителів, все залежить від того, наскільки багато людей ти хочеш задіяти. Дізнайся про пункти прийому пластику.

Другий – «*Typisch Deutsch / typisch Ukrainisch*»: напиши сценарій для свого відео. Припустимо, ти хочеш підняти тему кумедних, але правдивих стереотипів про країни. Якщо є можливість, поспілкуйся з представником іноземної культури. Довідайся, що є образливим, або неприйнятним, щоб

уникнути грубих висловлювань на адресу інших людей. Знайди технічні засоби, які можуть знадобитися».

Робота над проєктом відбувається планомірно. Наприклад, якщо учень збирає якусь модель, то він не може почати з оздоблювальних елементів. Початком завжди буде каркас. Беручи це за аксіому, логічно стверджувати, що і реалізація ідей, результатом яких є не стільки матеріальний «продукт», скільки дія, що приводить до його появи, до уваги учнів пропонується описаний вище пункт.

б) «Підготувавши всі необхідні матеріали, реалізуй ідею. Не бійся помилятися, або міняти щось вже під час роботи. Є нюанси, реалізація яких залежить від безлічі фактором. Не завжди результат залежить виключно від твоєї діяльності».

Даний етап є дуже масивним і має на меті безпосередньо втілення в життя задуманого. Учням варто донести, що не все можна контролювати і це є повсякденною рутинною. Під час реалізації ідей може виявитися, що якийсь пункт був недостатньо продуманий і учням варто бути готовим до реакції на те, що відбувається, і швидкому прийняттю рішень для усунення неполадок, або зміни вектора діяльності.

Крім запропонованих пунктів є ряд нюансів, звернення уваги на які може підвищити ефективність виконуваного завдання:

- врахування рівня розвитку сучасних технологій;
- відмова від вже «реалізованих» варіантів ідей, шаблонів, стереотипів (в контексті креативної діяльності);
- зв'язок роботи із можливою в майбутньому професійною діяльністю;
- врахування культурних особливостей країни, на реалізацію в якій розрахований проєкт;
- використання знань з інших предметів;
- врахування можливості надання допомоги з боку вчителя.

Стосовно презентації:

Як уже згадувалося раніше, високий рівень технологічного прогресу дає широке поле можливостей для створення креативної презентації не тільки в формі слайдів, а й у різних її проявах. Прикладом таких можуть служити: вистава, випуск подкасту, відео презентація, складання брошури, спілкування з залом, демонстрація моделей, роздаткові матеріали, інсценування ситуації тощо.

Більше ідей до форми проведення презентацій і виділення акцентів на ній за допомогою графічних і аудіо засобів передачі інформації можна знайти в пункті 2.3 даної кваліфікаційної роботи.

Таким чином, при роботі над проектом і його презентацією варто звертати увагу на основу побудови алгоритму проектної діяльності, можливі джерела інформації і натхнення, брати до уваги факт ймовірності непередбачуваних ситуацій, тверезо оцінювати обсяг майбутньої роботи, відмовитися від стереотипів і рамок, які сковували б діяльність .

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження, присвяченого аналізу особливостей використання мультимедійних проєктів-презентацій на уроках німецької мови як засобу розвитку творчого потенціалу учнів, дозволяють зробити наступні висновки:

У сучасній науково-методичній літературі велика увага приділяється розкриттю сутності творчого мислення, виявлення механізмів креативної діяльності і природи творчого мислення. Основними характеристиками креативності вважаються швидкість думки, оригінальність, здатність генерувати власні ідеї, допитливість, здатність вирішувати проблеми, точність виконання завдань.

Проєктний метод є одним із способів активізації учнів у процесі навчання іноземних мов. Цей метод є особистісно-орієнтованим, оскільки значущу роль в його реалізації грає висловлювання учнями власної думки й ідей. Метод проєктів сприяє розвитку монологічного і діалогічного мовлення, що позитивно впливає на покращення мовленнєвої компетентності учнів. Робота над проєктом вважається навчанням на основі вільного вибору. Особливо цікавим для організації діяльності вчителя є гармонійне поєднання теоретичних знань із практичними і прагматичними аспектами навчання. Самостійна діяльність кожного учня окремо, робота в групах або парах становить базу реалізації даного методу.

З'ясовано, що особливостями використання мультимедійних проєктів-презентацій на уроках німецької мови є високий рівень впливу на мотивацію учнів, розвиток соціальних і комунікативних навичок, підвищення вірогідності запам'ятовування навчального матеріалу під впливом позитивного емоційного стану, поглиблення соціо-культурної обізнаності учнів тощо.

Проекти класифікуються на інформаційні, практично орієнтовні, дослідницькі та творчі. Однією з можливостей фрагментарно, або повністю ввести метод проектів в освітній процес є співпраця навчальних закладів з Гете-Інститутом. Дана інституція уможлиблює реалізацію основних педагогічних цілей через мотивацію пізнавального інтересу учнів, вміння критично мислити, узагальнювати, систематизувати, аналізувати, порівнювати отриману інформацію, активізації творчої діяльності учнів, розвитку соціальних навичок; засвоєння учнями передбаченого програмою матеріалу, поглиблення знань у сфері країнознавства, розширення активного словникового запасу; виховання позитивних особистісних якостей, таких як: дружелюбність, відповідальність, чесність, толерантність тощо.

Основні завдання, які можуть бути вирішені за допомогою використання мультимедійних технологій на уроках німецької мови, включають в себе: забезпечення контакту з «живим» сучасним варіантом німецької мови; практику навичок аудіювання і говоріння в непередбачених ситуаціях реальному житті; забезпечення доступу всіх учасників навчально-виховного процесу до надбань інформаційних технологій; розвиток пізнавального інтересу і мотивації до вивчення німецької мови тощо.

Під час проходження практики у Херсонському академічному ліцеї ім. О.В. Мишукова при ХДУ ХМР методом бесіди і спостереження було виявлено, що учні стикаються з певними труднощами при розробці алгоритму роботи над проектом, який підходив би саме для них. У роботі запропоновано детальний план роботи над проектом і його презентацією.

Було проаналізовано стан досліджуваної проблеми на матеріалах сучасних вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій з психології, педагогіки, дидактики і методики викладання іноземної мови.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо в дослідженні особливостей педагогічного спілкування в умовах інформаційного простору та освітнього середовища, що сприяє розвитку творчого потенціалу учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксентьева О. І. Професійно-лінгвістична підготовка іноземних фахівців у Франції: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН. Київ, 2006. 300 с.
2. Ананьєєва І. І. Використання різних видів проектної діяльності на уроках - розвиток творчої і талановитої особистості. *Англійська мова та література.* – 2010. С. 2–5.
3. Андреева В.М., Григораш В.В. Настільна книга педагога. Х.: Основа, 2006. 352 с.
4. Альошина О. М. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у ВНЗ. *Збірник «Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти»* ред. О. Г. Романовський. Харків: Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», 2012. С. 242–247.
5. Антонова О. Є. Концептуальні теоретичні положення та підходи до вивчення природи обдарованості. *Академдосягнення науковців житомирської науково-педагогічної школи.* ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: ЖДУ ім. Франка, 2016. С. 68–71.
6. Антонова О. Є., Михайльчук. Я. Психолого-педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до творчої самореалізації у професійній діяльності. *Збірник наукових праць «Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами інноваційних освітніх технологій».* ред. Л. В. Калініна. Житомир: ЖДУ ім. Франка, 2008. С.104–107.
7. Арістова Н. О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих навчальних закладів: монографія. Київ: «ГЛІВМЕДІЯ», 2015. 240 с.
8. Артемова Н. И. Современное образование. Проекты на уроке английского языка. *Молодой учёный. Актуальные задачи педагогики. Материалы V*

Международной научной конференции. ред. Г. Д. Ахметова: ООО «Издательство «Молодой учёный», 2014. № 2. С. 87–89.

9. Баєв Б. В. Психологічні основи індивідуального підходу до учнів в процесі навчання. Київ: Рад.школа, 1959. 256 с.

10. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: науково-метод. посібник Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.

11. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності. Київ: Академвидав, 2009. 248 с.

12. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ: Ленвіт, 1999. 320 с.

13. Бодько Л. Метод проектів як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання. *Теорія і практика виховання особистості*. Херсон: Початкова школа, 2013. № 10. С. 1–4.

14. Бондаревская Е. В. Смыслы и стратегии личностно ориентированного воспитания. *Педагогика*. 2001. №1. С.17–24.

15. Брыксина О. Ф. Инфографика как продукт креативной деятельности обучающихся. *Методические рекомендации по формированию креативного мышления обучающихся*. Самара: Муницип. бюдж. образ. учрежд, 2016. С.101-107.

16. Варшавська Ф. Г. Проект как мотивационный стимул в изучении английского языка. *Молодой учёный. Научный журнал*. ред. И. Г. Ахметов: ООО «Издательство «Молодой учёный», 2015. № 20. С. 433–435.

17. Василькевич Я. З. Креативність як інтегральна творча здібність: теоретичні основи вивчення. *Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка»*. ред. І. Д. Пасічник. Острог: НаУОА, 2013. Вип. 24 С. 25–29.

18. Венцик О. В. Креативність як процесуальна характеристика творчого мислення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. ред. В. В. Середа. Львів: ЛьВДУВС, 2014. Вип. 1. С. 181–190.
19. Вершинина Г. М., Иваненко И. В., Колодяжна М. О., Костина Т. И. Метод проектов как инновационная форма организации целостного педагогического процесса в детском саду. *Молодой учёный. Международный научный журнал* ред. И. Г. Ахметов: ООО «Издательство «Молодой учёный», 2019. №9.1. С. 30–33.
20. Волкова Н.П. Педагогіка: Навчальний посібник 2-ге видання, перероблене, доповнене. Київ: Академвидав, 2007. 616 с.
21. Денисова Ж. А., Денисов М.К. Мультимедийная презентация языкового материала как методический прием. *Иностранные языки в школе*. 2008. №3. С. 20–27.
22. Джуманова Л. С., Тоимбаева Б. М., Тулегенова М. К. Инновационные технологии и обучение иностранным языкам. *Молодой учёный. Ежемесячный научный журнал*. ред. Г. Д. Ахметова. Казань: ООО «Издательство «Молодой учёный», 2014. № 19. С. 523–525.
23. Дичківська І. М. Креативність як складова інноваційної діяльності педагога в контексті ідей В. О. Сухомлинського. *Педагогічний дискурс*. ред. І. М. Шоробура. Хмельницький: Україніка наукова, 2011. Вип. 10. С. 141–146.
24. Захарова О. Г. Определение понятия «креативность» в научной литературе. *Аспекты и тенденции педагогической науки: материалы II Международной научной конференции*. ред. И. Г. Ахметов. Санкт-Петербург: Издательский дом «Своё издательство», 2017. С. 15–17.
25. Калчевська З. М. Використання методу проектів на уроках, у виховній і позаурочній роботі (методичні рекомендації). *Навчальний посібник*. Озерці: ЗОШ І-ІІІ ст. с. Озерці, Горохівського району Волинської області, 2015. С. 26.

26. Карась М. С. Креативный подход к проблеме обучения говорению на уроках иностранного языка (или Подарите ученику возможность быть услышанным). *Методические рекомендации по формированию креативного мышления обучающихся*. Самара: Муницип. бюдж. образ. учрежд, 2016. С. 90 – 95.
27. Козлочков С. О. Решение «открытых задач» как способ развития и оценивания креативности школьника. *Методические рекомендации по формированию креативного мышления обучающихся*. Самара: Муницип. бюдж. образ. учрежд, 2016. С. 55–60.
28. Казачінер О.С. Використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі, Англійська мова та література. 2009. №33. С. 5.
29. Кравець В. О. Використання інтерактивних методів навчання на заняттях з англійської мови. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи*: збірник матеріалів III-й Міжнародній науково-практичній конференції. ред. А. Душний. Ужгород: Просвіт, 2002. № 5-6. С.7 - 10.
30. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка родинного виховання: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 447 с.
31. Лапицкая О. Р. К вопросу об использовании элементов проектной методики в обучении студентов неязыковых специальностей. *Молодой учёный. Ежеквартальный научный журнал*. ред. Г. Д. Ахметова. Чита: ООО «Иркутская типография», 2008. №1. С. 258–262.
32. Лавриченко Н. Соціалізація і моральне становлення особистості як комплексна педагогічна проблема. *Шлях освіти*. 2004. №1. С. 11–16.
33. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
34. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2008. 285 с.

35. Орлова А. Г. Творческий потенциал личности и технологии его развития на уроке иностранного языка. *Методические рекомендации по формированию креативного мышления обучающихся*: Муницип. бюдж. образ. учрежд, 2016. С. 83–89.
36. Панченкова А.О., Пометун О., Ремех Т.О. Навчання в дії: Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання. К.: А.П.Н. 2008. 72 с.
37. Пикеева Е. Н. Метод проектов на уроках иностранного языка. *Молодой учёный. Ежемесячный научный журнал*. ред. Г. Д. Ахметова. Казань: ООО «Издательство «Молодой учёный», 2014. №7. С. 534–536.
38. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.
39. Пометун О.І. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. ред. Л. В. Пироженко. Київ: Доба, 2002. № 2. С. 2–6.
40. Рамзаева Е. Г. Развитие креативности в процессе изучения английского языка. *Методические рекомендации по формированию креативного мышления обучающихся*. Самара: Муницип. бюдж. образ. учрежд, 2016. С. 66–83.
41. Сабирова Р. И. Современные методы преподавания английского языка. *Молодой учёный. Международный научный журнал*. ред. И. Г. Ахметов. Казань: ООО «Издательство «Молодой учёный», 2019. №32. С. 149–152.
42. Скалій Л.І. Поняття професійної компетенції вчителя іноземних мов у застосуванні сучасних інформаційних технологій. Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць. Слов'янськ : СДПУ, 2003. С. 293–296.
43. Савінова Н. С. Практично-діяльнісні технології формування комунікативної компетенції учнів. *Англійська мова та література*. 2015. С. 12–14.

44. Стах С. А. Проектна діяльність у класній та позакласній роботі з англійської мови як один із засобів виховання особистості. *Рідна школа: Науково-педагогічний журнал*. Київ: Видавниче підприємство «Деміур». 2005. С. 18–20.
45. Скоморохова Г. Б. Развитие творческих способностей при помощи английского языка. *Англійська мова та література*. 2008. С. 4–6.
46. Фионина Л. Е., Фионин О. М. Создание мобильных приложений как форма развития креативного мышления обучающихся. *Методические рекомендации по формированию креативного мышления обучающихся*. Самара: Муницип. бюдж. образ. учрежд, 2016. С. 49–55.
47. Цухт И. П. Внеклассная работа и мотивация. *Англійська мова та література*. 2012. С. 30–33.
48. Шацкий, С. Т. Педагогические сочинения в четырех томах. Том 4. Акад. пед. наук РСФСР; сост. Д. С. Бершадская. ред. И. А. Каиров, Л. Н. Скаткин, М. Н. Скаткина, В. Н. Шацкая. Москва: Просвещение, 1965. 328 с.
49. Eggert S. (1996): Kreativität – Traum eines jeden Lehrers, „Deutsch als Fremdsprache“, Heft 1, S.23–27.
50. Legutke M. K. (2007): Projektunterricht, in Bausch K., Christ H., Krumm H.J. (Hrsg): Handbuch Fremdsprachenunterricht, 5. Aufl.,Tübingen, S.259-263.
51. Róg T. (2017): Creativity in foreign language education, Piła, p.162
52. Schönberger B. (2009): Kreativität kann man lernen, „Psychologie heute“, September, S.31-35.

Інтернет-ресурси:

53. Авдеенко Н. А., Демидова М. Ю., Ковальова Г.С., Логинова О.Б., Михайлова А.М., Яковлева С.Г. Основные подходы к оценке креативного мышления учащихся основной школы. Мониторинг формирования и оценки социальной грамотности. 2019. С. 1-17. URL: <http://skiv.instrao.ru/support/demonstratsionnye->

materialya/%D0%9A%D0%9C_2019_%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%8B%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%8B.pdf

54. Дружинин В. М. Психология общих способностей. Концепция креативности Дж. Гилфорда и Э.П.Торренса. 2007. URL: <https://psy.wikireading.ru/2437>

55. Янушевский В. Н. Методика и организация проектной деятельности в школе. Методическое пособие, 2019. URL: https://books.google.com.ua/books?id=PhQJDgAAQBAJ&pg=PT60&lpg=PT60&dq=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BD%D1%8B%D0%B5+%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0&source=bl&ots=I5r5Ibwddq&sig=ACfU3U1IHRSwvSQ6yhAsn4nc_rkyLrXhXA&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwiw8-rH0sfnAhXezMQBHVjaDegQ6AEwDnoECAyQAQ#v=onepage&q=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BD%D1%8B%D0%B5&f=false

56. Artedia A. Deutsch als Fremdsprache im multikulturellen Kontext. Interkultureller Unterricht an einer italienischen Schule, 2015. URL: <https://www.grin.com/document/323997>

57. Braczyk H.J. , Kerst Chr., Seltz R. Kreativität als Chance für den Standort Deutschland, 2013. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=f3PTBgAAQBAJ&pg=PA29&dq=kreativit%C3%A4t+bewerten&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwj5hZXII6nnAhWsyqYKHUsrcD94Q6AEIfTAI#v=onepage&q=kreativit%C3%A4t%20bewerten&f=false>

58. Brewer G., Hogarth R. Creative Education, Teaching and Learning. Creativity, Engagement and the Student Experience, 2018. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=QYF7DwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=Creative+Education,+Teaching+and+Learning:+Creativity,+Engagement+and+the+>

[Student+Experience&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiFtc3F6fvmAhXv14sKHbhtB30Q6AEIKTAA#v=onepage&q=Creative%20Education%2C%20Teaching%20and%20Learning%3A%20Creativity%2C%20Engagement%20and%20the%20Student%20Experience&f=false](https://books.google.com.ua/books?hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiFtc3F6fvmAhXv14sKHbhtB30Q6AEIKTAA#v=onepage&q=Creative%20Education%2C%20Teaching%20and%20Learning%3A%20Creativity%2C%20Engagement%20and%20the%20Student%20Experience&f=false)

59. Drapeau P. Sparking Student Creativity: Practical Ways to Promote Innovative Thinking, 2014. URL:

<https://books.google.com.ua/books?id=F1B1CQAAQBAJ&pg=PA182&dq=How+to+develop+student+creativity&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwibg-We5fvmAhVjxMQBHX5nBEwQ6AEINjAB#v=onepage&q=How%20to%20develop%20student%20creativity&f=false>

60. Kaufman J.C. , Baer J. Creativity and Reason in Cognitive Development, 2006. URL:

<https://books.google.com.ua/books?id=swGuJQ2JdOAC&pg=PA316&dq=How+to+develop+student+creativity&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwibg-We5fvmAhVjxMQBHX5nBEwQ6AEIfjAJ#v=onepage&q=How%20to%20develop%20student%20creativity&f=false>

61. Krähenbühl S. Kreativität als Lernstrategie: Die Bedeutung für Lese- und Rechenkompetenzen, 2017. URL:

https://books.google.com.ua/books?id=-6gZDgAAQBAJ&pg=PA108&dq=kreativit%C3%A4t+der+schueler&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiKmPnj16nnAhX_wsQBHf8hAAMQ6AEIajAG#v=onepage&q=kreativit%C3%A4t%20der%20schueler&f=false

62. Ripke G. Kreativität und Diagnostik, 2005. URL:

<https://books.google.com.ua/books?id=k87X6LKRUDsC&pg=PA43&dq=kreativit%C3%A4t+bewerten&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwj5hZXII6nnAhWsyqYKHUsrD94Q6AEIUzAE#v=onepage&q=kreativit%C3%A4t%20bewerten&f=false>

63. Schoenke E. Didaktik sprachlichen Handelns, 1991. URL:

https://books.google.com.ua/books?id=_vNs7WXQhlAC&pg=PA68&dq=kreativit%C3%A4t+der+schueler&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiH8876l6nnAhWp6KYKHYx

[WDmY4ChDoAQhoMAY#v=onepage&q=kreativit%C3%A4t%20der%20schueler&f=false](https://books.google.com.ua/books?id=KkLREMn3alsC&printsec=frontcover&dq=how+to+develop+student+creativity&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiwgJGG6vvmAhUslosKHXSIBZcQ6AEILDAA#v=onepage&q=how%20to%20develop%20student%20creativity&f=false)

64. Sternberg R. J., Williams W. M. How to Develop Student Creativity, 1996.

URL:

<https://books.google.com.ua/books?id=KkLREMn3alsC&printsec=frontcover&dq=how+to+develop+student+creativity&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiwgJGG6vvmAhUslosKHXSIBZcQ6AEILDAA#v=onepage&q=how%20to%20develop%20student%20creativity&f=false>

65. Wicke R. E. Aktiv und kreativ lernen: Projektorientierte Spracharbeit im Unterricht, 2011. URL:

https://books.google.com.ua/books?id=vOeNX_qN9iIC&pg=PA123&dq=kreativit%C3%A4t+der+schueler&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiH8876l6nnAhWp6KYKHYxWDmY4ChDoAQgoMAA#v=onepage&q=kreativit%C3%A4t%20der%20schueler&f=false

66. Wilson A. Creativity in Primary Education, 2014. URL:

<https://books.google.com.ua/books?id=fxWJCwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=Creativity+in+Primary+Education&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwjt2b3d5PvmAhWdAhAIHfMXAVQQ6AEIKTAA#v=onepage&q=Creativity%20in%20Primary%20Education&f=false>